

1. Előzmény

- a világ nagy része a 18. században Európa gyarmata lett
- a franciákkal vívott hétéves gyarmati háborúban (1756-1763) Anglia nyer
- Angliáé lett India és az észak-amerikai kontinens nagy része
- a 18. századra Észak-Amerikában 13 angol gyarmat jött létre (telepések hódítása)

2. Anglia és a gyarmatok viszonya

- Amerika a 18. század vége felé még mezőgazdasági jellegű, de északon iparosodás
- Anglia az Újvilágot nyersanyag forrásnak tekintette
- vámokkal sújtották a nyugat-indiai területekre irányuló kereskedelmet
- törvénytelennek nyilvánították a papírpénz kibocsátást
- bélyegtörvény: minden okmányra, hirdetésre, újságra illetéket vetett ki
- Anglia a franciákkal vívott háború hatására meggyengül, így Amerika megtagadja az adókat
- Anglia enged, de megtartja a teavámságot
- az amerikaiak ezért 3 hajó tearakományát a tengerbe szórják („bostoni teadélután” 1773)

3. Függetlenségi háború

- a fegyveres összecsapások állandósultak
- 1774 szeptemberében Philadelphiában összeült az amerikai gyarmatok első kongresszusa.
- 1775. április 19-én Lexingtonnál eldőrdült az első sortűz
- **1776. július 4-én** a kongresszus elfogadta a Függetlenségi Nyilatkozatot
  - megszületett az új, független állam, az Amerikai Egyesült Államok
  - felvilágosodás és szabadságjogok eszméi
  - emberi szabadságjogok rögzítése
  - Thomas Jefferson fogalmazta meg a szöveget
  - a demokrácia törvénybe foglalása, 3 hatalmi ág szétválasztása
  - 13 tartomány egyesülése
- erőviszonyok:
  - angolok - képzett hadsereg, hadiflotta és korlátlan pénzügyi háttér
  - Amerika - erkölcsi fölény, helyismeret, önkéntesek (milicisták), francia támogatás
  - vezető George Washington
- eleinte angol győzelmek, de utána francia támogatás Amerikának
- USA győzelmek (1777 Saratoga, 1781 Yorktown)
  - 1783-ban végül békekötés Versailles-ban; Anglia vesztett, az USA elnyerte a függetlenséget
  - első elnök George Washington

Az USA alkotmánya

- 1787-ben alkotják meg a függetlenségi nyilatkozat alapján (1789-ben lép hatályba)

- legfontosabb elve a hatalmi ágak különválasztása és a népképviselés

1. Törvényhozó hatalom

- kétkamarás kongresszus (az USA állampolgárai szavazhatnak (*cenzus*) vagyoni helyzet alapján)

- 25 év felett, 7 év USA tartózkodás után választható valaki képviselőnek

- képviselőház – USA tagállamok lakosságuk arányában választanak képviselőket
- szenátus – USA tagállamok 2-2 képviselőt küldenek (2 évente választás)

2. Végrehajtó hatalom

- elnökválasztás *elektorok* alapján, tagállamok létszámának aránya határozza meg

- az elnök Amerikában született, legalább 35 éves, és legalább 14 éve az USA-ban él

- idővel korlátozzák, hogy csak kétszer választható meg

- ő a hadsereg legfőbb vezetője

- gondoskodik a törvények betartásáról (törvényjavaslat és vétó jog)

3. Bírói hatalom

- legfelső bíróság 8 tag és egy elnök

- az USA elnöke nevezi ki, munkájukat a kongresszus ellenőrzi

- legfontosabb feladatuk az alkotmány védelme

- a rendszer lényege, hogy a három hatalmi ág egymást ellenőrzi és korlátozza, hogy ne tudjon ismét egyeduralom kialakulni.

XIX. századi linkgyűjtemény: <https://www.ketperctori.hu/xix-szazad-linkgyujtemeny>

Bostoni teadélután (1773)

